

УДК 614.1:616-053.2.(477)
DOI 10.11603/1681-2786.2018.3.9767

В. Л. СМІРНОВА, О. В. ЛЕВЧЕНКО, А. О. ГОЛЯЧЕНКО, Т. Г. БАКАЛЮК

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ НАРОДЖЕННЯ ДІТЕЙ

ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»,
м. Тернопіль, Україна

Мета: вивчення народжуваності дітей в різних соціальних групах та серед одиноких жінок.

Матеріали і методи. Проведено опитування жінок старше 20 років стосовно народження дітей. Використано такі методи: анамнестичне опитування, статистичний, аналітичний.

Результати. Виявлено проблеми медико-демографічної ситуації в Україні стосовно народжуваності, окремі проблеми дітонародження в жінок України, які пов'язані зі соціальним статусом жінок.

Висновки. Серед проблемних питань дітонародження є народження дітей серед одиноких жінок, які складають п'яту частину всього жіночого населення, та суттєва соціальна відмінність в дітонародженні у різних соціальних групах жінок.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: народжуваність; соціальний розподіл.

Вивчення причин зниження народжуваності дітей в Україні в сучасних умовах показує, що цьому сприяють багато таких факторів, як зниження життєвого рівня населення, зумовлене соціально-економічною кризою, трудова еміграція жінок, державні виплати грошової допомоги при народженні дитини та субсидії, які далеко не компенсують витрати на дитину [3, 7, 8]. Через низький рівень життя, безробіття та інші соціально-економічні негаразди, зумовлені кризовими явищами в усіх сферах життя, українські сім'ї не мають можливості нині забезпечити належний рівень витрат на дитину, що і є однією з основних причин обвального падіння народжуваності [1, 11, 12]. Крім того, сучасна жінка прагне встигнути самореалізуватися у кар'єрному рості, а не тільки в ролі матері, вже менше хоче бути просто домогосподаркою. Вибору бездітності або народження лише однієї дитини серед чималої кількості жінок сприяє той факт, що жінці доводиться і заробляти гроші, і ростити дитину, а держава мало чим підтримує [4–9].

Важливо дослідити вплив на народження дітей сімейного стану їх матерів, аборти. Крім того, важливим є розподіл жінок за їх соціальним статусом, а саме приналежність до групи жінок, які працюють в державних закладах, жінок, які займаються приватною діяльністю, та інших (домогосподарки, на утриманні інших осіб тощо). З початку 60 років аборти перевищили дітонародження. Однак і тут варто відзначити різницю у відтворенні населення між західними та східними областями. В східних областях, зокрема в Запорізькій, частота абортів в 4 рази вища, порівняно з Тернопільською. В Україні майже половина шлюбів розпадається. Розлучення також має суттєві регіональні особливості. Так, розлучення

в Луганській області спостерігають в 2,5 рази частіше, порівняно із Закарпатською [2, 10].

Мета: вивчення народжуваності дітей в різних соціальних групах та серед одиноких жінок.

Матеріали і методи. Проведено опитування жінок старше 20 років стосовно народження дітей. Використано такі методи: анамнестичне опитування, статистичний, аналітичний.

Результати дослідження та їх обговорення. Серед жінок п'ята частина (20,7 %) належить до одиноких (незаміжні, розлучені, вдови), у всіх вікових групах цей відсоток майже однаковий (табл. 1). Так, у віці 20–24 роки їх було 20,3 %, 25–29 років – 19,3 %, 30 і старше – 22,0 %. Як видно з таблиці 1, число народжених дітей на одну жінку склало 0,55. У той час як число бажаних дітей на одну жінку було майже втричі більше (1,53).

Число абортів серед одиноких жінок пересічно на одну жінку склало 0,45, при цьому їх число збільшилось з віком жінок. Так, у віці 30 років і старше, число жінок, які робили аборти, перевищувало число таких у віці 20–24 роки у шість разів. Характерно, що число бажаних дітей у віці 30 років і старше було значно нижчим, ніж у попередніх вікових групах.

Також ми вивчали, як народжують жінки, які належать до різних соціальних груп. Ми поділили жінок за джерелами доходів. До першої групи входять жінки, які працюють на підприємстві, організації, установі, сільських господарствах, до другої – жінки, які працюють на приватних підприємствах, фермерських господарствах, до третьої – жінки, які отримують доходи з інших джерел: допомога по безробіттю, стипендія та утримання інших.

Результати дослідження наведено в таблиці 2. Як видно з таблиці 2, число жінок розподілилось

Таблиця 1. Дітонародження серед одиноких жінок (незаміжні, розлучені, вдови)

Показники	20–24 р.	25–29 р.	30 р. і старше	Разом
Частка одиноких жінок (%)	22,3	19,3	22,0	20,7
Число народжених дітей пересічно на одну жінку	0,29	0,35	0,85	0,55
Число бажаних дітей пересічно на одну жінку	1,71	1,70	1,31	1,53
Число абортів пересічно на одну жінку	0,12	0,35	0,73	0,45

Таблиця 2. Число дітей і абортів у сім'ях із різним джерелом доходів

Джерело доходів	Число жінок	Число дітей	Всього абортів
Робота на підприємстві, організації, установі, сільських господарствах	139	87	65
пересічно на одну жінку		0,64	0,47
Робота на приватних підприємствах, фермерських господарствах	66	68	37
пересічно на одну жінку		1,03	0,56
Інші джерела: допомога по безробіттю, стипендія та утримання інших	75	30	14
пересічно на одну жінку		0,4	0,19
Всього	280	185	121
пересічно на одну жінку		0,66	0,43

таким чином: до першої групи входять 139 жінок (49,6 %), до другої – 66 (23,6 %) та до третьої – 75 (26,8 %).

Число дітей в першій групі склало 87, або 0,64, на одну жінку, в другій групі – 68, або 1,03, на одну жінку, в третій групі – 30, або 0,4, на одну жінку.

Разом ці жінки народили 185, або 0,66, дітей на одну жінку.

Що стосується абортів, то в першій групі їх зроблено 65, або 0,47, на одну жінку, в другій – 37, або 0,56, на одну жінку, в третій групі число абортів становило 14, або 0,19, на одну жінку.

Разом жінки здійснили 121 аборт, або 0,43, на одну жінку.

Як бачимо з таблиці 2, серед усіх жінок виділяється друга група, яка мала найвищі показники як дітонародження, так і числа абортів.

Висновки

Серед проблемних питань дітонародження є народження дітей серед одиноких жінок, які складають п'яту частину всього жіночого населення, та суттєва соціальна відмінність в дітонародженні в різних соціальних групах жінок.

Перспективи подальших досліджень полягають у подальшому вивченні дітонародження серед одиноких жінок та жінок різних соціальних груп.

Список літератури

1. Аналіз демографічної ситуації в Україні // Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2015 рік / Л. А. Чепелевська, В. Г. Дубініна, О. П. Рудницький, О. В. Любінець ; за ред. В. В. Шафранського ; МОЗ України, ДУ «УІСД МОЗ України». – К., 2016. – С. 12–33.
2. Голяченко О. М. Актуальні проблеми здоров'я української людності / О. М. Голяченко, А. О. Голяченко, А. Г. Шульгай. – Тернопіль : Лілея. – 2012. – 116 с.
3. Демографічні перспективи України до 2026 року. – К., 1999. – 55 с.
4. Демографічні перспективи України: 2000–2075 роки / Е. М. Лібанова, О. В. Макарова, О. В. Позняк [та ін.] // Зайнятість та ринок праці : Міжвід. наук. зб. – К. : РВПС України НАН України, 1999. – Вип. 11. – С. 126–141.
5. Лібанова Е. Прогноз демографічного розвитку України на період до 2050 року / Е. Лібанова // Світогляд. – 2008. – № 3. – С. 48–51.
6. Медико-демографічна ситуація та основні показники медичної допомоги населенню в регіональному аспекті. 2013 рік. – К. : МОЗ України, ДУ «УІСД МОЗ України», 2014. – 168 с.
7. Про демографічний прогноз розвитку України до 2050 року : Постанова від 21.11.2007 р. № 313 Національної академії наук України (НАН).
8. Стеценко С. Г. Демографічна статистика : [підручник] / С. Г. Стеценко. – К. : Вища школа, 2015. – 415 с.
9. Шерстюк Н. С. Здоров'я населення України та його вплив на демографічну ситуацію / Н. С. Шерстюк, А. В. Соколов // Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика. – 2016. – № 5. – С. 316–319.
10. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідеміологічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. – К., 2017. – 516 с.
11. Чепелевська Л. А. Сучасні медико-демографічні проблеми в Україні та шляхи їх подолання // Л. А. Чепелевська, О. П. Рудницький // Україна. Здоров'я нації. – 2015. – № 3 (35). – С. 39–43.

12. Чепелевська Л. А. Зміни в чисельності та статеві-віковому складі населення України // Л. А. Чепелевська, О. П. Рудницький // Україна. Здоров'я нації. – 2014. – № 3 (31). – С. 33–40.

Referens

1. Chepelevska, L.A., Dubinina, V.H., Rudnytskyi, O.P., & Lubinets, O.V. (2016). Analiz demografichnoi sytuatsii v Ukraini [Analysis of the demographic situation in Ukraine]. *Shchorichna dopovid pro stan zdorovia naseleння, sanitarno-epidemichnu sytuatsiiu ta rezultaty diialnosti systemy okhorony zdorovia Ukrainy, 2015 rik – Annual report on the health status of the population, the sanitary and epidemiological situation and the results of the health care system of Ukraine, 2015 (Vols 1)*, (pp. 12-33). Kyiv: MOZ Ukrainy, DU "UISD MOZ Ukrainy" [in Ukrainian].
2. Holiachenko, A.M., Holiachenko, A.A., & Shulhai, A.H. (2012). Aktualni problemy zdorovia ukrainskoi liudnosti [Actual problems of the health of the Ukrainian population]. Ternopil: Lileia [in Ukrainian].
3. Demografichni perspektvy Ukrainy do 2026 roku [Demographic prospects of Ukraine until 2026]. (1999). Kyiv [in Ukrainian].
4. Libanova, E.M., Makarova, O.V., & Pozniak, O.V. (1999). Demografichni perspektvy Ukrainy: 2000-2075 roky [Demographic prospects of Ukraine: 2000-2075 years]. *Zainiatist ta rynek pratsi – Employment and labor market: Interdepartmental scientific collection (Issue. 11)*, (pp. 126-141). Kyiv: RVPS Ukrainy NAN Ukrainy [in Ukrainian].
5. Libanova, E. (2008). Prohnoz demografichnoho rozvytku Ukrainy na period do 2050 roku [The forecast of demographic development of Ukraine for the period up to 2050]. *Svitohliad – Worldview*, 3, 48-51 [in Ukrainian].
6. Medyko-demografichna sytuatsiia ta osnovni pokaznyky medychnoi dopomohy naseleńniu v rehionalnomu aspekti. 2013 rik [The medical and demographic situation and the main indicators of medical care to the population in the regional aspect. Year 2013]. (2014). Kyiv: MOZ Ukrainy, DU "UISD MOZ Ukrainy" [in Ukrainian].
7. Postanova Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy "Pro demografichni prohnoz rozvytku Ukrainy do 2050 roku" No. 313 vid 21.11.2007 [Regulation of the National Academy of Sciences of Ukraine "About demographic forecast of Ukraine's development till 2050" № 313 of 21.11.2007]. zakon.rada.gov.ua Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0313550-07> [in Ukrainian].
8. Stetsenko, S.H. (2015). Demografichna statystyka [Demographic statistics]. Kyiv: Vyscha shkola [in Ukrainian].
9. Sherstiuk, N.S., & Sokolov, A.V. (2016). Zdorovia naseleńnia Ukrainy ta yoho vplyv na demografichnu sytuatsiiu [Health of Ukrainian population and its impact on the demographic situation]. *Demografiia, ekonomika pratsi, sotsialna ekonomika i polityka – Demography, Labor Economics, Social Economy and Politics*, 5, 316-319 [in Ukrainian].
10. Shchorichna dopovid pro stan zdorovia naseleńnia, sanitarno-epidemiolohichnu sytuatsiiu ta rezultaty diialnosti systemy okhorony zdorovia Ukrainy [Annual report on the health status of the population, the sanitary and epidemiological situation and the results of the health care system of Ukraine]. (2017). Kyiv [in Ukrainian].
11. Chepilevska, L.A., & Rudnytskyi, O.P. (2015). Suchasni medyko-demografichni problemy v Ukraini ta shliakhy yikh podolannia [Modern medical and demographic problems in Ukraine and ways of overcoming them]. *Ukraina. Zdorovia natsii – Ukraine. National Health*, 3 (35), 39-43 [in Ukrainian].
12. Chepilevska, L.A., & Rudnytskyi, O.P. (2014). Zminy v chyselnosti ta statevo-vikovomu skladi naseleńnia Ukrainy [Changes in the number and sex-age composition of the population of Ukraine]. *Ukraina. Zdorovia natsii – Ukraine. National Health*, 3 (31), 33-40 [in Ukrainian].

НЕКОТОРЫЕ ПРОБЛЕМНЫЕ ВОПРОСЫ РОЖДЕНИЯ ДЕТЕЙ

В. Л. Смирнова, О. В. Левченко, А. А. Голяченко, Т. Г. Бакалюк

ГБУЗ «Тернопольский государственный медицинский университет имени И. Я. Горбачевского МЗ Украины», г. Тернополь, Украина

Цель: изучение рождаемости детей в различных социальных группах и среди одиноких женщин.

Материалы и методы. Проведен опрос женщин старше 20 лет относительно рождения детей. Использованы следующие методы: анамнестического опроса, статистический, аналитический.

Результаты. Выявлены проблемы медико-демографической ситуации в Украине относительно рождаемости, отдельные проблемы деторождения у женщин Украины, связанные с социальным статусом женщин.

Выводы. Среди проблемных вопросов деторождения являются вопросы рождения детей среди одиноких женщин, которые составляют пятую часть всего женского населения, и существенные социальные отличия в деторождении в различных социальных группах женщин.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: рождаемость; социальное различие.

SOME PROBLEMS OF CHILDBIRTH

V. L. Smirnova, O. V. Levchenko, A. O. Holyachenko, T. H. Bakaliuk

I. Horbachevsky Ternopil State Medical University, Ternopil, Ukraine

Purpose: to study the prevalence of childbirth in different social groups and among single women.

Materials and Methods. A survey of women over the age of 20 regarding childbirth was conducted. We used the methods of anamnestic survey, statistical, analytical methods.

Results. Problems of medical and demographic situation in Ukraine with regard to fertility are revealed. We shed light on some problems of childbearing in women of Ukraine, which are related to the social status of women.

Conclusions. Thus, among the problems of childbirth is birth of children to single women, which make up one fifth of the entire female population, and a significant social difference in childbirth in various social groups of women.

KEY WORDS: **birthrate; social distribution.**

Рукопис надійшов до редакції 05.10.2018 р.

Відомості про авторів:

Смірнова Валентина Леонідівна – доцент кафедри соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я з медичною статистикою ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»; тел.: +38(0352) 52-72-33.

Левченко Ольга Володимирівна – лікар-інтерн ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»; тел.: +38(0352) 52-72-33.

Голяченко Андрій Олександрович – доктор медичних наук, професор кафедри медичної реабілітації ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»; тел.: +38(0352) 25-45-77.

Бакалюк Тетяна Григорівна – доктор медичних наук, доцент кафедри медичної реабілітації ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»; тел.: +38(0352) 25-45-77.